

Kaderrichtlijn Water

Standaardmotivering Nutriënten vanuit de landbouw

Deze standaardmotivering is onderdeel van een reeks standaardmotiveringen gericht aan de provincies, waterschappen en het ministerie van IenW (en de daarbij werkzame KRW-beleidsmedewerkers, waterkwaliteitsexperts en juristen) met als doel hen te faciliteren bij een beroep op de uitzonderingsmogelijkheden van de Europese Kaderrichtlijn Water in de stroomgebiedbeheerplannen die van kracht worden op 22 december 2027. De standaardmotiveringen zijn opgesteld in het kader van het interbestuurlijke KRW-impulsprogramma. In het KRW-impulsprogramma werken Rijk, provincies en waterschappen samen om in 2027 aan de Kaderrichtlijn Water te kunnen voldoen. Deze standaardmotivering is in het Bestuurlijk Overleg KRW vastgesteld, waarmee de waterbeheerders aan de slag kunnen. Op basis van nieuwe inzichten in het Europese en het landelijke traject richting eind 2027 kan de standaardmotivering nog worden geactualiseerd.

Inhoud standaardmotivering

<< toe te passen in een specifiek KRW-waterlichaam waarin een KRW-doel niet is bereikt vanwege nutriëntenemissies uit de landbouw. De tekst dient overgenomen en aangevuld te worden voor het specifieke waterlichaam >>

Voor **<nutriënten of biologisch kwaliteitselement>** is het KRW-doel niet bereikt als gevolg van emissies van nutriënten uit de landbouw.

In de afgelopen decennia zijn verschillende actieprogramma's met bijbehorende mestmaatregelen uitgevoerd. In 2022 is het 7^e actieprogramma Nitraatrichtlijn (7^e AP) van start gegaan. In het 7^e AP zijn maatregelen opgenomen die de uit- en afspoeling van nutriënten vanuit de landbouw moeten verminderen. Daarnaast zijn in de derogatiebeschikking 2022-2025 aanvullende voorwaarden opgenomen die door Nederland zijn geïmplementeerd. Dit heeft geleid tot de uitvoering van de volgende generieke maatregelen met betrekking tot nutriënten uit de landbouw:

- diverse bouwplanmaatregelen (verplichte rotatie met rustgewassen, inzaaien van vanggewassen);
- aangescherpte stikstofgebruiksnormen in met nutriënten verontreinigde gebieden (-20% korting van de stikstofgebruiksnorm);
- aangescherpte uitrijdperiode dierlijke mest;
- bufferstroken waarop niet mag worden bemest;
- verlaging van de mestproductieplafonds;
- stimulerende maatregelen vanuit het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer.

Aanvullend op deze generieke maatregelen vanuit het Rijk zijn in het waterlichaam de volgende maatregelen uitgevoerd: **<invullen uitgevoerde maatregelen>**.

<< maak een keuze uit een van de twee navolgende opties >>

Optie 1: doelfasering

Er zijn diverse doorrekeningen gedaan naar de milieueffecten van maatregelen in actieprogramma's en regionale analyses (doorrekeningen) door waterschappen in hun beheergebied. Zo is voorafgaand aan het 7^e AP een doorrekening gedaan naar de milieueffecten van beoogde maatregelen¹. Uit de onderzoeken blijkt dat de milieueffecten van verschillende maatregelen op de waterkwaliteit eind 2027 nog niet volledig zijn doorgewerkt, maar dat het effect van maatregelen nog langere tijd na-ijlt.

Uit **<...onderzoek >**² is gebleken dat het de verwachting is dat in dit KRW-waterlichaam het nu nog niet gehaalde KRW-doel in **<in te vullen jaartal>** wel zal worden bereikt.

Voor dit KRW-doel konden de noodzakelijke verbeteringen in de toestand van de waterlichamen redelijkerwijs niet voor 22 december 2027 worden bereikt vanwege natuurlijke omstandigheden, namelijk het na-ijleffect van de genomen maatregelen. Dus wordt de termijn voor het bereiken van het KRW-doel verlengd tot **< in te vullen jaartal >** (de uitzondering van art. 4 lid 4 KRW).

¹ [planmer-7e-actieprogramma-definitief-concept.pdf](#).

² Onderzoek waaruit gekozen kan worden:

- "Effecten van het mestbeleid op de uit- en afspoeling van meststoffen Berekeningen ten behoeve van de Evaluatie Meststoffenwet 2024", van Wageningen Environmental Research uit oktober 2024.
- Ex ante onderzoek 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn "Effecten van maatregelpakketten op de nutriëntenbelasting van grond- en oppervlaktewater, economie op bedrijfsniveau en overige indicatoren", van Wageningen Environmental Research uit juli 2025.
- Regionale doelenanalyses door waterschappen.

Door inzet van deze KRW-uitzonderingsmogelijkheid treedt geen verdere achteruitgang op in de toestand van het waterlichaam. Daarmee wordt voor deze stof/dit kwaliteitselement wel aan de KRW voldaan, ook al is het KRW-doel niet bereikt.

Optie 2: doelverlaging

Er zijn diverse doorrekeningen gedaan naar de milieueffecten van maatregelen in actieprogramma's en regionale analyses (doorrekeningen) door waterschappen in hun beheergebied. Uit doorrekeningen in het kader van de Evaluatie Meststoffenwet, waaronder ook de ten behoeve van het 7^e AP berekende bedrijfseconomische effecten van de voorgestelde mestmaatregelen, blijkt dat de maatregelen voor verschillende sectoren een grote impact hebben. Daarbij laten bovengenoemde onderzoeken ter voorbereiding van de actieprogramma's zien dat in sommige gebieden/waterlichamen het doelbereik nog ver weg is en dat doelbereik in deze gebieden mogelijk niet haalbaar is binnen een afzienbare termijn.

Uit de onderzoeken blijkt niet dat het KRW-doel in dit KRW-waterlichaam met de genomen maatregelen in de toekomst wel zal worden bereikt.

Het bereiken van dit KRW-doel in dit waterlichaam was in de afgelopen planperiode onhaalbaar. Gelet op het feit dat het bestuurlijke en maatschappelijke draagvlak voor structurele verdergaande maatregelen ten aanzien van de landbouw in de afgelopen periode ontbrak, was inzet daarvan geen optie. Voor het KRW-doel wordt daarom een minder strenge doelstelling vastgesteld (de uitzondering van art. 4 lid 5 KRW), te weten de huidige toestand.

Vanuit het Rijk wordt ondertussen gewerkt aan de ontwikkeling van aanvullende generieke maatregelen waar het gaat om nutriënten afkomstig vanuit de landbouw binnen de context van het 8^e actieprogramma Nitraatrichtlijn (8^e AP). Het 8^e AP zal naar verwachting op 1 juli 2027 worden gepresenteerd en in samenhang met de maatregelen uit de Ministeriële Taskforce Landbouw, Natuur en Stikstof maatregelen bevatten die zich mede richten op het doelbereik voor de Kaderrichtlijn Water. De meeste maatregelen in het 8^e AP zullen pas per 1 januari 2028 in werking kunnen treden.

Door inzet van deze KRW-uitzonderingsmogelijkheid treedt geen verdere achteruitgang op in de toestand van het waterlichaam. Daarmee wordt voor deze stof/dit kwaliteitselement wel aan de KRW voldaan, ook al is het KRW-doel niet bereikt.

Toelichting op de standaardmotivering

Emissies vanuit de landbouw kunnen een oorzaak zijn van normoverschrijding voor nutriënten en daarmee kunnen ze van invloed zijn op de KRW-toestand. Eutrofiëring wordt voor een (belangrijk) deel veroorzaakt door bronnen vanuit de landbouw. Ook andere bronnen, zoals RWZI's, natuur, externe inlaat (buitenland), glastuinbouw en industrie dragen hieraan bij. Als de belasting met nutriënten vanuit een RWZI in het betreffende waterlichaam (mede) een oorzaak is van het niet halen van het KRW-doel in dit waterlichaam, dan dient (ook) de standaardmotivering voor RWZI's toegepast te worden als verantwoording voor het niet-halen van het KRW-doel.

Om de landbouwbronnen goed in beeld te krijgen ten behoeve van het mestbeleid (invulling via actieprogramma's) wordt een bronnenanalyse uitgevoerd. Met de kennis over de nutriëntenbelasting (stikstof en fosfor) vanuit de verschillende bronnen wordt de resterende opgave voor de Kaderrichtlijn Water in beeld gebracht voor alle KRW-oppervlaktewaterlichamen in Nederland. Vervolgens wordt het aandeel van de landbouw hierin bepaald. Dit levert op een zo gedetailleerd mogelijk schaalniveau inzicht in de opgave voor de oppervlaktewaterkwaliteit van de landbouw in alle stroomgebieden. Deze analyse wordt afgezet tegen het huidige mestbeleid (ingevoerd op grond van het 7^e actieprogramma en de derogatiebeschikking 2022-2025) en – zodra bekend – ook tegen een concept 8^e actieprogramma. Ook wordt een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de effecten op onder andere waterkwaliteit van mogelijke maatregelen voor een 8^e

actieprogramma. Ten slotte zal het Planbureau voor de Leefomgeving de verwachte effecten inschatten voor onder andere waterkwaliteit van maatregelen die worden genomen naar aanleiding van de stikstofaanpak die is aangekondigd in de Kamerbrief van 26 juni 2026 (Kamerstuk 36800 XIV, nr. 87).

Met deze informatie wordt bepaald welke maatregelen in het 8^e actieprogramma worden opgenomen om de doelen van de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water te halen. Zodra informatie hierover beschikbaar is, wordt deze analyse uitgebreid en afgezet tegen een voorgesteld pakket voor het 8^e actieprogramma. Mogelijk leidt dat nog tot een aanvulling van de motivering van de betreffende KRW-uitzonderingen, waarbij verder wordt geconcretiseerd welke maatregelen worden genomen om het KRW-doel binnen afzienbare termijn wel te bereiken, omdat het – in lijn met de in het BO KRW vastgestelde Koepelnotitie verantwoording 2027 – gaat om een zogeheten ‘tijdelijke doelverlaging’.

KRW-beoordeling nutriënten

Het kwaliteitselement “nutriënten” bestaat voor de meeste watertypen uit de parameters N-totaal en P-totaal³. Indien minimaal één van deze parameters voldoet aan de eisen scoort het kwaliteitselement “nutriënten” goed. Het kan echter zijn dat de andere nutriënt desondanks in een zodanige concentratie voorkomt in het waterlichaam, dat één of meer biologische kwaliteitselementen daardoor niet in een goede toestand verkeren. Wanneer dat het geval is, moet bij het betreffende biologische kwaliteitselement worden gemotiveerd waarom dat het geval is. Is de oorzaak gelegen in één van de nutriënten, afkomstig uit landbouw, dan kan deze standaardmotivering dienen als basis.

³ Bij een aantal zoute en brakke watertypen wordt uitsluitend stikstof beoordeeld.